

Vad. illiv. I. H. 3. V. 2013: b. 2013

DISSERTATIO GRADUALIS
CONTINENS

SUPPLEMENTA

DISPUTATIONIS DE VOCE ΚΤΙΣΕΩΣ

Rom. VIII : 19.

APHORISMOS

PRÆTEREA

NONNULLOS MISCELLANEOS

QUAM,

Natu. Ampliss. Facult. Phil. in illustri Helicone Auraico

PRÆSIDE

*VIRO MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO,***D: NO ISAACO ROSS,**

S. S. L. L. PROFESS. REG. & CRD.

*Publicæ Candidorum censuræ modeste siflit***ISAACUS WALLENIUS**

TAVASTIA-FENNO.

IN AUDITORIO SUPERIORI DIE **XVII**, DECEMBER,
ANNO MDCCLXII.

H. A. M. S.

ABOÆ, impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

Linnæus Collect. Cyprinae

Arrendatoren af Harvilla Gods /

Högakkad

Serr H A N S N I C L A S J O H N,

Min Högtärade K. Morbroder.

Nåt emot bewist ynnest och bewägenhet altid bör svara en
otvungen tacksamhet, är en satz, som sielf talar. Högt-
årade K. Morbroder har, af vanlig medfödd godhet,
behagat öfverhöpa mig och mina anhöriga med flera välger-
ningar: Jag påminnes altid om min skuldighet. Men oroaas
deröfwer, at förmågan ej sträcker sig längre än til wiljan,
hvilken Högtärade K. Morbroder takttes upptaga för sielfwa vårs-
ket, och anse detta ringa Academiska arbete, såsom ett prof och
wedermåle af den wordnad och erkäntlo, hvaraf mitt intre är
upfyldt. Under trägen önskan af allsiéns fällhet och wältres-
nad förblifwer

Min Högtärade K. Morbroders

Ödmjukle tjenare
ISAAC WALLENIUS.

A. n.

Fidem, in Dissertatione nostra Anno
1761 brevem explicationem vocis
πίστις Rom. VIII: 19. exhibente, §.
ultima quodammodo datam libe-
raturi, examini subjicere operæ
preium ducimus, quæ D. Sam.
Gerlach, ad adstruendum *αποκαρδονίαν*. Paulinam l.
c. de Christo intelligendam, in medium profert.
Sic autem differit vir doctus: quoniam *prædicata*,
quæ hoc loco occurrunt, ad varias res trahi possunt,
ceu e diversis hujus dicti interpretationibus patet, ideo
scopus Apostoli recte hic regula interpretandi constitui-
tur, qui vero non est alius, quam conversis Romanis
demonstrare vitam gloriamque futuram iphis certissime
sperandam esse. Cumque nullius rei *create αποκαρδονία*,

8) 2 (8

exspectatio & desiderium, probet pios æterna felicitate certe beandos, non potest hic intelligi ejusmodi ἀποκα-
egdōnia, qua de uia prædicetur, sed potius objectum de-
sideratum & exspectatum seu res avidissime expedita
& spherata hac voce innui debet; talis autem solus est
Christus ardentissimis fidelium V. T. votis exspectatus.
Hæc fere summa est brevis & nervus eorum, quæ
modo laudatus Auctor per 4 capita, in disserta-
tione 6 philyris constante, persequitur. Meo quidem
qualicunque judicio hæc tanti non sunt roboris,
ut cuiquam persuadere debeant, aut ἀποκαεγδōnia
non posse hoc loco de certo genere creatorum, fi-
delibus nempe, enunciari, aut Christum hac dictio-
ne necessario significari.

1:mo. Sit ita, Pauli consilium eo tendere, ut
Romanos, qui Christo nomen dederant, certissima
spe gloriæ futuræ recreet, validisque argumentis in
ea confirmet, num propterea tam facile conceden-
da est thesis ista: *ex nullius rei creatæ, ipsorum etiam*
fidelium cuiuscunque ordinis & quidem omnium, quo-
quot in his terris degunt, desiderio & exspectatione
non sequitur vitam æternam certo sperandam? Certe
sic non Apostoli modo variis in locis, sed ipsa sa-
pientia Patris Salvator noster ἀστραγάσια arguendus
effet, qui, suos, ad indefessas preces earumque
exauditionem certo sperandam & exspectandam,
Luc. XI: 49. seqq. excitaturus, simili fere ac gen-
tium Doctor utitur argumentandi modo. Quid quæ-
so ἀποκαεγδōnia & cum ea conjunctum ardentissimum
desi-

desiderium rerum, quæ exspectantur, est aliud, quam
piæ fidelium preces saltem internæ, cum sciamus
desiderium cum fiducia & spe merito Christi inni-
xa animam absolvere precum? Jam a positis ta-
libus ad certam exauditionem concludit in l. c.
& alibi Servator. Quidni igitur idem Apostolo li-
ceat, præsertim cum ille insuper non ex unius &
alterius, sed omnium fidelium, qui in his terris
versantur, conspirante desiderio inferat gloriæ cœ-
lestis certitudinem? temere autem Christus & ~~ἀνο-~~
~~περιπονία~~ fidelium sibi invicem opponuntur, quæ po-
tius sibi subordinanda erant. Talem nim. exspecta-
tionem innuit Paulus, quæ per fidem in Christo
illo, qui omnia obstacula æternæ salutis removere
potest & vult, recumbit.

2:do, Ipse rerum & orationis nexus in hoc &
seqq. comm. haud obscure docet non de objectiva
quadam & metonymice sumta ~~ἀποκαρδονία~~, sed de
tali quæ ipsi ~~κλητι~~ tribuenda veniat, sermonem esse.
Versu namque 20 subjungitur aetiologya præceden-
tis, cur ~~κλητι~~ ~~ἀποκαρδονία~~ seu ~~ἀπεκδέχεται~~: Τῇ γὰρ μα-
ταῖον ἡ κλητιά, ὅχι ἐκθεσις, αλλὰ διὰ τὴν ὑπολήξαντα.
Quis autem non videt longe planiorem & coactio-
ne magis vacuum emergere sensum, si dicam: ideo
~~κλητι~~ revelationem Filiorum DEI anxie exspectat,
quia vanitati subjecta est, quam si dicatur: ideo
Christus Filiorum DEI manifestationem exspectat,
& quidem cum potentia non modo, sed voluntate
etiam removendi obstacula manifestationi illius,

(hæc namque voce ἀποκαρδεῖσθαι Noster gratis quidem, ut putamus, vult connotari) quia vanitati subjecta est. Ipse namque Salvator cum Patre & Spiritu S. est ὑπόληξας, & satis manifeste desideria subjectorum a voluntate subjicientis hic distingvuntur. Deinde vel prima horum versuum inspectio docet, climacterem seu gradationem quandam adesse, qua Apostolus ab ἀποκαρδεῖσθαι κύριος, quam in seqq. graphicè describit & in primis v. 22. per οὐσενάζειν καὶ οὐνωδίειν exprimit, ad τὴν ἀπεχὴν ἐπιτίμων ἐκοπτας & inde ad ipsos Apostolos adsurgit, ex horum omnium votis ad certitudinem futuræ gloriæ concludens, quæ gradatio vix sibi constabit, si v. 19. ἀποκαρδεῖσθαι de Christo accipias.

3:tiō. Ad Metonymicum spei, desiderii, exspētationis significatum frustra & sine ratione confugitur, quamdiu nulla adest necessitas vel ejus aliqua saltem indicia. Si tempus permetteret, facillimum foret probatu, omnia loca, quæ vel ex LXX ad Gen. XLIX: 10. vel ex Scripturis pro metonymica acceptione addueit, suis certissimis hujus significationis criteriis non destitui; e. g. cum Christus Col. I: 27. Spes gloriæ, 1 Tim. I: 1. nostra spes audit &c. nec tamen ad summum aliud evincere, quam posse ἀποκαρδεῖσθαι de Christo accipi, de quo nulla inter nos est controversia, minime vero quod hoc loco debeat, seu quod talis sensus re ipsa obtineat ac Paulo hic in mentem venerit. Neque id probat hæc D:ni Gerlach argumentatio: *Si Paulus*

lus de mera creatura loqui voluisse, vocem ~~τὸν τα-~~
 rum adhibuisse: Item, Si vocabulum aliquod optime se-
 cundum indolem Linguae Græce exponi potest, frustra
 nos ad Hebraismum recipimus, exponentes phrasin per
~~τὸν ἀπορεγδονίαν~~. Reponi namque potest Aposto-
 lum id significanter per ~~ἀπορεγδονίαν~~ innuere voluisse,
 quod in fidelibus DEUM movet ad gloriam
 vitæ æternæ certo dandam, siquidem, duce Scrip-
 tura, desideria sanguine unigeniti tincta multa
 impetrant, quæ alioquin consecuta non fuissent.
 De cetero, si quis, rejecto Hebraismo, formulam
 hanc per ~~κόμισμα~~ explicare velit ac contendere,
 quod tales locutiones in aliis linguis sint familia-
 res, sicut haud invito Sveci idiomatis genio dico,
 Mitt innerliga begår går ut på eller trångtar efter
 Nådeshånd hos GUD / per me licebit, qui nec i-
 pse nimis propensus sum in Hebraismos multipli-
 eandos. Nec tamen, ut mihi videtur, gravius pec-
 cat, qui hic Hebraismum invenit, quam qui me-
 tonymicam significationem introducit.

Hisce jam prelo commissis, commodum acci-
 dit, ut copia mihi fieret commentationis Celeb. D.
 D. Heumannii in Ep. ad Romanos, sub titulo: Er-
 klärung des Neuen Test. siebender Theil. Expositio
 quidem ejus, qua locum vexatissimum v. 19. Cap.
 VIII: illius Epistolæ illustrare voluit, aliunde jam
 antea innotuerat: Nec tamen solis recensionibus
 fidendum satis putabam, sed exspectandum, dum i-

psum librum inspicere liceret, indeque omne robur argumentorum, quibus nititur, haurire. ^{Klion}
 h. I. nihil notare aliud, quam corpora fidelium defunctorum pluribus conatur adstruere. In eam explicationem pedibus irem, nec puderet, mutata sententia, Magni Viri exemplo, qui & ipse meliora edocitus sua haud raro retractavit, ejus sequi partes, nisi praeter ea, quæ doctissimus ille Anonymus I. c. p. 326. prioribus suis argumentis monuit, quibus nondum plene a D. Heumanno satisfactum existimo, alia quoque obstarent. I:0 namque argumentum ejus a contextu I. c. p. 315. non satis strin gere videtur. Sane æque commode v. 17, & 18. cum v. 24, 25. cohærerent, si pro interpretatione Ittigii, Deulingii aliorumque, statuamus verba intermedia agere de fidelibus viventibus eorumque ardentи desiderio gloriæ cœlestis, respectu animæ & corporis. Immo, sic 2:0 commodius etiam connectuntur hi versus, partim quia hoc modo dura & Paulo insolens Prosopopœa evitatur, partim argumentationis Apostolicæ nervus melius sibi constat. Versatur scil. Paulus in probando eo, quod v. 18. docuerat, ceu vel particula ^{ya} v. 19. prodit: Jam vero gloriæ cœlestis magnitudo & certitudo longe rectius & firmius concipitur ac evincitur ex renatorum in terris degentium suspiriis, quam ex corporibus eorum demortuis, quibus nulla talis argumentatio superstrui potest. Si quæ occurruunt in Sacris Pandectis prosopopœæ, ad rem exaggerandam, non probandam, adhibentur. Nec
 3:0 fa-

3:0 facile adeo conficitur, Apostolum per ἀπολύτρω-
σιν τὰ σώματας ἡμῶν v. 23. explicasse ἐλευθέρων κλίσεως
v. 21, nec video quomodo ἀνοπήλαις τῶν σωμάτων huc
trahi possit, quam ipse D. Doctor exponit de vi-
vificatione spirituali ad v. 11. Quid, quæso, impe-
dit, quo minus liberatio creaturæ a servitute cor-
ruptionis memoretur v. 21, in versu autem 23. men-
tio fiat redēptionis seu liberationis corporum, licet
nulla adsit intentio phrasin alteram per alteram
exponendi? Plura nunc quidem non addo, cum
id non agam, ut data opera Viri egregii sententia
executiatur. Jam sequuntur Aphorismi.

APH. I.

Locum Zach. IX: 9. de Christo intelligen-
dum, quilibet contextum debita attentione consi-
derans facile invenit. Oggannunt quidem Judæi
prædicatum ינ in Messiam non quadrare, utpote
qui veniet in nubibus cœli, cum potestate & glo-
ria magna. Dan. VII: 3. Sed res est in vado, mo-
do observetur hic agi de primo & non de secun-
do Ejus adventu.

APH. II.

Lyranus, qui, per Pugnam inter Michaëlem & Dra-
conem Ap. XII: 7. seqq. corporalem & externam,
Heraclii sc. Imperatoris Christiani cum Cosroë Re-
ge Persarum & Christianorum Persecutore, describi
exi-

existimat, nihil minus quam rem acu tetigisse censendus est. Prædicata enim, quæ hic occurunt, in nullum hominem cadere possunt, optime vero in Draconem infernalem & Angelum foederis invitissimum, qui Ecclesiam suam contra insultus Diaboli ita defendit, ut victas dare manus cogatur, quod, in *infigentia* seu visione hac cœlesti, solatio nobis ob oculos ponitur.

APH. III.

Anabaptistæ, qui plurima Scripturæ loca in pravum obtorto quasi collo detorquent sensum, communionem bonorum Matth. XXI: 2. confirmatam asserunt, quorum tamen operam pro vana atque inepta jure meritoque reputamus. Ibi enim nec vola nec vestigium appetet ejusmodi communionis bonorum, sed potius contrarium ostendit Salvator, quando, omnium rerum licet Dominus, ne asello quidem uti voluit sine consensu possessoris. Luc. XIX: 33, 34.

APH. IV.

Johannis Evangelium Græce & non Hebraice primo scriptum esse qui statuunt, a veritate alienum non dicunt. Bonitati enim & Sapientiæ Divinæ convenientius fuit, ut lingua scriberetur vulgatissima, & tunc temporis omnibus notissima, quam Græcam fuisse testatur Cicero in Orat. pro Archia Poëta, Cap. IX. verb. ult.

APH. V.

APH. V.

Auctorem Epistolæ Secundæ Johannis non fuisse Johannem Zebedæi Filium, sed alium quendam presbyterum Ephesinum, exinde quidem concludere non licet, quod ~~æget~~ Cap. I: 1. se nominet. Potuit enim hoc fieri eam ob caussam, quod ætate jam esset proiectus & ultimus omnium Apostolorum.

APH. VI.

Principium Machiavellismi, primariam summi Imperantis curam eo tendere debere, ut dominatum suum per fas & nefas stabilitat ac tueatur, negligenter licet communi subditorum salute, justitiæ & prudentiæ regulis immane quantum repugnat. Finis enim conditarum civitatum est publica salus omnium & privata singulorum, eaque intentione imperium in ipsum est collatum, ut finis hic procuretur. Deinde cupiditatibus suis bonum publicum postponens se metui mavult, quam amari, omniaque conamina ad se ipsum tanquam ad centrum refert; unde, sublato civium amore, saepe tandem seditiones, immo bella nonnunquam civilia oriuntur, quibus imperans in extremum adducitur discriimen, & ipsius quandoque imperii patitur jacturam, quod omnis temporis experientia satis superque testatur.

APH. VII.

Quamvis non male dixerit Augustinus: qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est, nihilo tamen minus bonam conscientiam jactura

bonæ famæ redimendam esse, si utraque sarta te-
cta retineri nequeat, recte monet Cel. D. Dürrius.
DEO enim καρδιογνώση magis est obediendum, quam
hominibus.

APH. VIII.

Hobbesius & Spinoza naturam boni in eo col-
locant, quod desiderio utcunque satisficit; naturam
vero mali in eo, quod desiderium frustratur, quam
tamen sententiam impiam plane atque absurdam
pronunciamus. Posito enim hoc, ita e. g. ratioci-
nari possem. Causa desiderio flagrat quotidie vino
se ingurgitandi, ergo est bonum.

APH. IX.

Qui vaticinium Mich. V: 2. vel de Zorobabe-
le vel de Ezechia exponunt, nescio, an quicquam
verius de iis dici possit, quam quod fluctus in sim-
pulo moveant. Quod enim Zorobabelem attinet,
eum non in Judæa sed in Babylone ortum esse re-
fert Bakius, & quis, sodes, egressum a diebus æ-
ternitatis illis adscribere potest? Sed Salvator no-
ster dulcissimus est ille ipse, in quem digitum hic
intendit Vates, quippe qui natus Bethlehemi per
æternam generationem egressus est a Patre. Præ-
terea Voc. Hebr. יְהֻנָּה v. 4, quod omnia boni
Pastoris officia complectitur, pro
nostra militat parte.

SOLI DEO GLORIA.

